

AJALUGU

8. klass

(70 tundi)

Uusaeg

I Maailm 1600–1815

Uusaja mõiste, üldisloomustus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.

Varauusaeg on periood ajaloos, kus eurooplased allutasid järk-järgult suurema osa maailmast oma poliitilise ülemvõimu alla, millele lisandus koos ristiusu levitamisega euroopaliku kultuuri pealesurumine. Mitte ühelgi teisel ajastul ei ole Euroopa mõju kogu maailma ajaloole olnud nii märkimisväärne kui varauusajal. Õpilane õpib märkama ja sõnastama seoseid ning ajaloos toimunud sündmuste mõju inimkonna erinevatele eluvaldkondadele.

Õpitulemused:

ÕPILANE

Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode

- määratleb ajaliselt (märgib ajajoonele) varauusaja ja uusaja piirid;
- selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisust;
- iseloomustab seisuslikku ühiskonda ja Euroopa usuelu varauusajal
- toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal.

Mõisted ja märksõnad:

Varauusaeg, uusaeg, periodiseerimine, ajaloo pöördepunkt.

Metoodilised soovitusel, sh diferentseerimise võimalused:

Ajajoone koostamine: pöördepunktide, oluliste uusaja sündmuste ja nähtuste märkimine ajajoonele.

Seisuste skeemi (püramiidi koostamine). Skeemil tuleb näidata erinevused seisuste sees.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus – üldistamise ja analoogiate leidmise oskus

LÄBIVAD TEEMAD:

keskkond ja jätkusuutlik areng - õpilast suunatakse aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;

AINEALANE LÕIMING:

kunst ja informaatika - olenevalt valikust, kas ajajoon koostatakse paberil või veebikeskkonnas võib ajajoont illustreerimise või piltide ja näitliku info lisamisega täiendada.

Õppematerjali viited

Sissejuhatuseks Kristo Siigi video [“Sissejuhatus uusaega”](#) ; [Ajajoone](#) koostamiseks sobiv veebikeskkond; [enesekontrolliks](#) ; [Keelekümbluse töölehed 8.klassile](#)

Kontroll ja hindamine

Teksti loomine. **Lühikokkuvõtte koostamine** uusaja kohta küsimuste toel. Õpilasel on võimalus kasutada kokkuvõtte koostamisel oma või rühma koostatud ajajoont ning seisuste skeemi.

Hinnatakse õpilase suutlikkust välja tuua muutusi ja näiteid erinevatest eluvaldkondadest.

1. Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal

Õpitulemused

ÕPILANE:

- võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärgi
- hindab allika usaldusväärsust eristades fakte ja arvamusest;
- teadvustab allika autori taotlusi ja eesmärgi;
- põhjendab allika valikut.
- teeb allika põhjal järeldusi autori positsiooni, taotluste või veendumuste kohta;

Mõisted, märksõnad: ususõda, kodusõda, protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid, Vestfaali rahu

Metoodilised soovitused

Sissejuhatuseks sobib Kristo Siigi [video ususõdade](#) kohta. Selle teema kontekstis tasub klassis arutleda mõistete kodusõda (kodu+sõda) ja ususõda (usk+ sõda) ja neis liitsõnades peituva vastuolu üle.

Töö [tekstiga](#): õpilane koostab vähemalt kahe riigi näitel võrdleva tabeli 16.-17. sajandi kodusõdade/ ususõdade põhjuste ja tagajärgede kohta

John Barker, [Marston Moori lahing 1644](#) ; Matthäus Merian (1593–1650) [Praha kaitsmine 1618. aastal](#) ; Gerard ter Borch, Vestfaali rahu - [Münsteri lepingu ratifitseerimine 1648](#).

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

kultuuri- ja väärtuspädevus – väärtustab inimlikku, kultuurilist mitmekesisust

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet – püüab mõista kultuuride muutumist ajaloo vältel - ususõjad

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - soovitav on sõnaveebist uurida sõnade ususõda, kodusõda, veresaun tähendusi ja lasta õpilastel neid mõisteid oma sõnadega seletada.

võõrkeeled - tõenäoliselt tuleb allikaanalüüsi koostamiseks infot otsida võõrkeelsetelt veebisaitidelt.

usundiõpetus - arutelu: miks sageli arvatakse, et religioon põhjustab sõdu ja konflikte? Milliste oma tõekspidamiste pärast oled sina valmis võitlema?

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Videoloeng [Pärtliöö veresaun](#) ; [Saksa-Rooma keisri aschaldurite väljaheitmine Praha lossi aknast](#) [Hardi Tiiduse raadioloeng Henri VIII](#) ; Kristo Siig, video: [Euroopa poliitiline kaart varauusajal](#):

Kontroll ja hindamine

Allikaanalüüs: Koostab lihtsama analüüsi ühe kunstiteose kohta, sõnastab järelduse ning annab üldistava hinnangu ususõdade perioodile ajastu konteksti arvestades ning tänapäeva seisukohast. Kasutab teemakohaseid mõisteid.

2. Absolutism ja valgustus

Õpitulemused

ÕPILANE:

- iseloomustab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel
- annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis
- seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga;

- nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse

Mõisted, märksõnad: monarh, monarhia, absolutism, absoluutne monarh, valgustatud absolutism, valgustatud monarh

Metoodilised soovitused, sh diferentseerimise võimalused:

Kasutab mõistete seletamiseks <https://sonaveeb.ee/>

Mõistekaardid: õpilane koostab laiendatud mõistekaarte näidetega valitsejatest, valgustusfilosoofidest ja nende vaadetest ja tegevusest.

Paaristöö: kirjavahetus kahe ajaloolise isiku (nt valitseja ja filosoofi vahel, kahe valitseja vahel vms).

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, esinemisoscuse arendamine

LÄBIVAD TEEMAD:

väärtused ja kõlblus – kõlbeliste väärtuste kujundamine läbi valgustusfilosoofide õpetuste

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - sõnaveebi kasutamine ja kirjaliku ning suulise väljendusoscuse samuti esinemisoscuse arendamine. Ülesandes võiks õpilane püüda luua või tabada ajalooliste isikute väljendusstiili. Kirja kirjutamine arendab loovust ja empaatiat. Kirja pandud teksti ette lugemine vähendab esinemisäreovust, ent pakub esinemiskogemust.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig, video [Riigivalitsemine varauusajal](#) ; video [Valgustusajastu](#) ; video [Valgustatud absolutism](#) ; Leif Kalev, [Absolutismiaja Euroopa 17.-18. sajand](#) ; Louis XIV. [Töö artikliga](#) ;

Kristo Siig, [Õppestsenaarium valgustatud absolutismi õppeks 8. klassile](#)

Kontroll ja hindamine

Kujundav hindamine: kaasõpilased ja õpetaja annavad sõnalist tagasisidet suuliselt ette kantud kirjadele. Hinnatakse tegelaste valikut, kirjade sisu ja ajaloolist tõepärasust, stiili ja esinemist.

3. Ameerika iseseisvumine

Õpitulemused:

ÕPILANE:

- Inglise kolooniate rajamine, konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel, kolooniate konfliktid emamaaga, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, 1789. aasta põhiseadus ja selle jõustumine.
- selgitab inimõiguste ja kodanikuvabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel - Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus

Mõisted, märksõnad: koloonia, emamaa, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, põhiseadus, demokraatia

Metoodilised soovitused

Töö tekstiga ja sündmuste aegri vi koostamine. Paaristöö: Õpilastele antakse sedelid sündmustega Ameerika Ühendriikide kujunemisloost. Sedelid tuleb järjestada ja sündmuste sisu lahti kirjutada. Töö tulemusel võib valmida elektrooniline- või paberposter või -plakat teemal *Ameerika Ühendriikide loomine*, mida klassikaaslastele tutvustatakse. .

Ülesanne dokumendiga: [Ameerika Ühendriikide iseseisvusdeklaratsioon](#)

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

suhtluspädevus – suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid

sotsiaalne- ja kodanikupädevus - on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust

LÄBIVAD TEEMAD:

kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatusse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena

ÄINEALANE LÕIMING:

Ühiskonnaõpetus – inimõigused ja nende areng

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig, video [Ameerika iseseisvumine](#) ; [põhiseaduse esileht](#) ; Jaques Derrida; [Iseseisvusdeklaratsioonid](#)

Kontroll ja hindamine

Paaristöö hindamine

4. Prantsuse revolutsioon ja Napoleon

Teema käsitlemine pakub hulgaliselt võimalusi erinevate ajalooalaste oskuste kujundamiseks. Prantsuse revolutsioon on uusaja suursündmus, mis muutis Euroopas valitsenud seisuslikku ühiskonnakorraldust. Keskajast pärinenud seisustel olid erinevad õigused, samas jõukuse tase seisuse piires oli väga erinev. Suuremal osal rahvast ei olnud poliitiliste otsuste tegemisel mingit kaasarääkimise õigust, samas kui majanduslikult omati märkimisväärset võimu. Prantsuse revolutsioon tõi kaasa ühiskonnas inimeste majandusliku ja sotsiaalse võrdsustamise. Õpitakse nägema, et põhjused viivad tagajärgedeni, et muudatusi ühiskonnas on viidud läbi nii reformide kui ka revolutsiooni teel ja nende mõju ulatub tänapäevani.

Õpitulemused

- selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi.
- selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel

Mõisted, märksõnad: seisused, generaalsoadid, reform, revolutsioon, Asutav kogu, äärmuslus, žirondiinid, jakobiinid, terror, koodeks

Metoodilised soovitused

[Töö karikatuuriga:](#) Õpilane iseloomustab karikatuuride toel seisuslikku ühiskonda Prantsusmaal 1789, tuues välja ühiskonna ümberkorraldamise vajadused erinevate seisuste seisukohalt

[Töö videoga:](#) Õpilane lahendab video käigus ülesanded ja kirjutab välja revolutsiooni arenemise sõlmpunktid/ etapid. Prantsuse revolutsioon. [Interaktiivne video.](#)

Põhjalikumaks käsitlemiseks sobib Lauri Leesi koostatud [materjal](#) koos kordamisküsimustega aga ka Vikipeedia artikkel [Napoleoni koodeks](#)

[Töö mõistetega:](#) õpilased koostavad üksi või paaristööna ristsõna teemaga seotud mõistetest, kas paberil või sobivas [veebikeskkonnas](#), kasutades õpikut ja/või [sõnaveebi](#)

[Uudisloo koostamine:](#) Louis XVI arreteerimine ja hukkamine. [Uudisklipp.](#)

[Kokkuvõttev kordamine:](#) [Riigikorra muutumine Prantsusmaal 1789-1804](#)

[Töö karikatuuriga:](#) [Napoleoni sõjad.](#)

[Keelekümbluse töölehed](#) lk 39-49

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

suhtluspädevus - suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi

kultuuri- ja väärtuspädevus - suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldiselt kehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi; teadvustada oma väärtushinnanguid;

LÄBIVAD TEEMAD:

kodanikualgatus ja ettevõtlikkus- üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel – lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Prantsuse revolutsioon, [ristsõna](#) ; [enesekontrolliks](#) ; [Napoleon Bonaparte](#)

Hardi Tiiduse [raadioloeng](#) Marie Antoinette'ist

Kontroll ja hindamine

Venni diagramm: Revolutsioon ja reformid Prantsusmaal 1789-1804

Arutus küsimuste toel: Kas ühiskonna ümberkorraldamiseks tuleks teha revolutsioon või reforme?

Väitlus: Mõnikord on revolutsioon ühiskonna ümberkorraldamiseks mõõdapääsmatu.

5. Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus

Õpitulemused

ÕPILANE:

- võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil toimunud muutusi Eesti
- toob näiteid uusaja kultuuripärandist kodukohas ja Eestis
- toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus - Risti kool ja B.G.Forselius

- tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas – Risti kirik, Vihterpalu mõis jne

Mõisted, märksõnad: Rootsi aeg, Vene aeg, reduktsioon, restitutsioon. B.G.Forselius

Metoodilised soovitused

Töö [tekstidega](#), *ajajoon ja Freimi tabel*: Esmalt visandatakse ajajoonele Rootsi ja Vene aja kronoloogia ja olulisemad sündmused. Seejärel töötatakse tekstidega, eesmärgiga leida ja sõnastada Rootsi ja Vene aega läbivaid teemasid. Teemade leidmisel võib abi olla ka video vaatamisest Kristo Siig, video: [Talurahva olukord 17.-18. sajandil](#) või ülesannete lahendamisest.

[Ülesanded Eesti 17. sajandil](#) ; [Ülesanded Eesti 18. sajandil](#)

Freimi tabeli koostamine: tabel võimaldab võrrelda eri perioode kokku lepitud kategooriate alusel.

Kultuuriobjekti tutvustamine: valida ja tutvustada üht kodukoha/ Eesti kultuuriobjekti 17.-18.

sajandist: *Eesti kultuuriloo õppematerjal. XV, Harjumaa – Risti kooli asutamise lugu*

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - Läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast: 1) omandama teadmisi Eesti kultuuri, sealhulgas eesti rahvuskultuuri ja teiste kultuuride kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta; 2) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasivijjana ja kultuuride vahendajana;

AINEALANE LÕIMING:

kodulugu – kohaliku kultuuri- ja ajaloo tundmaõppimine

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Eesti \(täielik ja kontrollitud\) ajalugu 3.osa](#) ; Olümpiaadi piirkonnavooru ülesanded 2020 [Rootsi suurriigi kujunemine ja hiilgeaeg. Eesti Rootsi riigi koosseisus.](#) ; [Hindamisjuhend 2020](#) ; Olümpiaadi piirkonnavooru ülesanded 2022, [Rootsi suurriigi kujunemine ja hiilgeaeg. Eesti Rootsi riigi koosseisus.](#) ; Olümpiaadi lõppvooru ülesanded 2022, [Rootsi suurriigi kujunemine ja hiilgeaeg. Eesti Rootsi riigi koosseisus.](#) ;

Rootsi ajal Tallinnas tegutsenud skulptor Christian Ackermann - Tallinna Pheidias. Ülbe ja andekas [koduleht](#) ; [digitund](#)

Kristo Siig, video, [Venemaa varauusajal](#) ; Hardi Tiiduse raadioloeng Peeter I Hollandis <https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/skandaalne-legendaarne-skandaalne-legendaarne-peeter-i-hollandis> ; Vanad ajad: [Rootsi aeg](#) ; [Põhjasõda](#) ; [Vene aeg](#)

Kontroll ja hindamine

Ettekanne *Risti* *kooli* *ajaloo* *tutvustamiseks.*

6. Kunst, kultuur ja teadus varauusajal

Õpitulemused

ÕPILANE:

- võrdleb põhitunnuste alusel (üldilme, detailid) barokstiili, klassitsismi arhitektuuris;
- tunneb ära ja iseloomustab allikate põhjal barokki, rokokoo stiili, klassitsismi kujutavas kunstis, toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta;
- analüüsib teaduse arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel

Mõisted, märksõnad: barokk, rokokoo, klassitsism

Metoodilised soovitused

Mõistekaartide koostamine õppeteksti põhjal: [barokk](#) ; [rokokoo](#) ; [klassitsism](#)

Mängukaartide valmistamine

Näitus: Teadusrevolutsioon 17.-18. Sajandil. Õpilased valmistavad individuaalselt või paaris tööna kokku lepitud formaadis (suurus, kujundus, alateemad jms) postriid ühe valitud [17 -18. sajandi teadussaavutuse](#) kohta.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

LÄBIVAD TEEMAD:

tehnoloogia ja innovatsioon- läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast:

- 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;
- 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
- 3) aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest;

4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes;

5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;

6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides

AINEALANE LÕIMING:

Usundiõpetus, loodusained - Lugege teksti: [Ekspert selgitas välja, mis on tarkus.](#)

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Teadus uusajal](#) ; Kristo Siig, video [Teadusrevolutsioon](#)

Christian Ackerman - Tallinna Pheidias [koduleht](#) ; [digitund](#)

[Video](#), Valgustus. Vabamüürlus. Eesti; [Tööleht](#), Valgustus. Vabamüürlus. Eesti.

Võimalusel külastada Kadrioru lossi ja õppida või kinnistada teemat muuseumitunnis [“Barokklossi ajalugu”](#) ; Video: [Lühike Newtoni elu](#)

Kontroll ja hindamine

Kunstistiilide tundmise õpitulemuste kontrolliks sobib *valikvastustega veebitest*, mis võimaldab küsimuste koostamisel pilte lisada.

Teadusrevolutsiooni teemat võib samuti kontrollida *valikvastustega testiga*, aga selleks sobib ka *viktoriin, mälumäng vastastikune küsimine jms.*

II Maailm 1815–1918

Teema olulisus: seisuliku ühiskonna kadumine ja kodanikuõiguste levik, tehnoloogia areng ja industriaalühiskonna kujunemine ning Euroopa suurriikide omavahelised suhted. Perioodile iseloomulikud poliitilised õpetused ning murrangulised 1848.aasta revolutsioonid. Eesti rahvuse kujunemine läbi rahvusliku ärkamise ning iseseisva riigi tekkimise.

Õpitulemused

ÕPILANE:

- näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite;
- iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas;
- selgitab Eesti iseseisvumist;

- teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;
- iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi;

Mõisted, märksõnad: rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism

Metoodilised soovitused

Ajajoone koostamine: pöördepunktide, oluliste uusaja sündmuste ja nähtuste märkimine ajajoonele

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus – üldistamise ja analoogiate leidmise oskus

LÄBIVAD TEEMAD:

keskkond ja jätkusuutlik areng - õpilast suunatakse aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;

AINEALANE LÕIMING:

kunst ja informaatika - olenevalt valikust, kas ajajoon koostatakse paberil või veebikeskkonnas võib ajajoont illustreerimise või piltide ja näitliku info lisamisega täiendada.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Eesti \(täielik ja kontrollitud\) ajalugu](#) ;

Kontroll ja hindamine

Ajajoone koostamine

1. Viini kongress ja Euroopa uusajal

Õpitulemused

ÕPILANE:

- analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel/ (Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms)

Mõisted, märksõnad: kongress, lõppakt, restauratsioon, tagurlus, tasakaal

Metoodilised soovitused

Propagandapildid. Napoleoni võidud ja kaotused - [video](#) ; [tööleht](#)

Kristo Siig video, [Viini kongress](#)

Minireferaad: rühma liikmed jagavad ära riigid. Iga õpilane koostab minireferaadi ühe riigi kohta. Klassis lepitakse kokku referaadi maht (nt 2-3lk) struktuur (alapeatükid). Fookuses võiks olla riigi areng Napoleoni sõdade ajal ning Viini kongressi ajal ja järel.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

digipädevus – osalemine digitaalses sisuloomes

LÄBIVAD TEEMAD:

keskkond ja jätkusuutlik areng - Läbiva teema käsitlemisega suunatakse õpilast: võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja eluviisi.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - mõistete seletamine ja illustreerimine Viini kongressi näidetega

geograafia - Euroopa kaardi loomine

informaatika ja eesti keel - referaadi koostamine ja vormistamine. Referaadi osad: tittelleht, sissejuhatus, peatükid ja alapeatükid, kokkuvõtted, viitamine (vastavalt koolis kehtivale juhendile), kasutatud allikate loetelu. Referaati ei prindita vaid laaditakse üles koolis kasutatavasse veebikeskkonda (e-kool, stuudium vms)

Õppematerjali viited

Viini kongress: [1](#) ja [2](#)

Kontroll ja hindamine

Hinnatakse *minireferaadi* vastavust kokku lepitud struktuurile ja nõuetele

2. Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine

Õpitulemused

ÕPILANE:

- toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellu rakendamise tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas
- toob näiteid kuidas industrialiseerimise tulemusena on suurenenud inimkonna ökoloogiline jalajälg;
- analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel;

Mõisted, märksõnad: kütused: süsi ja koks, aurumasin, võimsusühikud: hobujõud ja watt, tööstus, vabrik, automatiseerimine, linnastumine

Metoodilised soovitused

Sissejuhatav ülesanne [pildi ja artikliga](#)

Tööstusliku pöörde käsitlemine Kärkla kalevivabriku näitel: [Hiiumaa muuseumi töölehed](#)

[Ülesanded tekstide ja piltidega](#)

Tööstusettevõtted Eestis 19. sajandil, [ülesanded](#)

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.

LÄBIVAD TEEMAD:

keskkond ja jätkusuutlik areng - õpilast suunatakse arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklike keskkonnavalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele.

AINEALANE LÕIMING:

keemia - söe ja koksi erinevused, orgaanilised kütused jms

füüsika - võimsus ja võimsusühikud, auru jõu demonstreerimine keeva vee poti abil

geograafia - tööstusliku pöörde levik ja seos loodusvarada ja looduslike tingimustega (vt Hiiumaa muuseumi töölehed)

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Sissejuhatuseks: [1](#) ja [2](#) ; Kristo Siig, videod: [Tööstusrevolutsioon 1](#) ; [Kapitalism või Tööstusrevolutsioon 2](#) ; [Tööstusrevolutsioon 3](#) ; [Võimsusühikute teisendamine](#) nt lemmikauto võimsus kilovattides hobujõududeks

Kontroll ja hindamine

Ideekaartide koostamine ja esitlemine rühmatööna: uusajal alanud tööstuslik pööre *Minu uurimus dilemmaküsimustega:* õpilane koostab ühe dilemmaküsimuse etteantud teemal

3. Poliitilised õpetused

Õpitulemused

ÕPILANE:

- iseloomustab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.

Mõisted, märksõnad: ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsialism, rahvuslus, natsionalism, äärmuslus, kommunism

Metoodilised soovitused

Kristo Siig, video, [Uusaegsed ideoloogiad: liberalism, konservatism, sotsialism](#)

Siksakrühtöö: õpilased jagunevad nelja rühma: liberaalid, konservatiivid, rahvuslased, sotsialistid. Iga rühm koostab plakati (stendi) ideaalsest ühiskonnast. Kasutatakse <https://sonaveeb.ee/> mõistete defineerimiseks, ideoloogide tsitaate ideede kunstiliseks sõnastamiseks, luuakse visuaalne identiteet, pööratakse sõnumitega potentsiaalse toetajaskonna poole jne.

Seejärel külastatakse teiste rühmade stende ja täidetakse individuaalselt *võrdlev tabel*, näiteks:

- suhtumine võrdsusesse
- suhtumine eraomandisse
- suhtumine rikkuse ümberjagamise
- suhtumine demokraatiasse
- revolutsioon või reformid
- riigi roll majanduses

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

suhtluspädevus – oskab oma seisukohti esitleda ja põhjendada

LÄBIVAD TEEMAD:

väärtused ja kõlblus - toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle,

võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse.

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - mõistete selgitamine.

kunst - stendi kujundus.

ühiskonnaõpetus - arutelu mõne tänapäeva Eesti või kohaliku elu probleemi üle

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Enesekontrolliks](#) ; [Keelekümbluse töölehed](#) lk 75-76

Kontroll ja hindamine

Kodurühmad tutvustavad stende. Iga õpilane koostab võrdleva tabeli poliitiliste õpetuste kohta.

4. Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)

Õpitulemused

ÕPILANE:

- arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvusluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1948. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle. Kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda.

Mõisted, märksõnad: rahvuslus, rahvuslik vabadusliikumine, rahvusriik, kodanlus, liberalism, vabariik, põhiseadus

Metoodilised soovitused

Mõistete seletamine õpiku või [sõnaveebi](#) abil

[Paaristöö kaardiga](#)

Õpilased koostavad kaardil kujutatu ja legendi põhjal lühikese kokkuvõtte (4-5 lauset) Saksamaa olukorrast 1848.aastal. [Kristo Siig, video Saksamaa ühendamine.](#)

Võrdleva tabeli koostamine valitud riikide kohta (Saksamaa, Prantsusmaa, Austria, Itaalia): revolutsiooni põhjused, tähtsamad nõudmised, sündmuste käik, tulemused.

Võrdleva tabeli põhjal sõnastatakse kokkuvõttev järeldus Euroopa rahvaste kevade kohta.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

sotsiaalne- ja kodanikupädevus – austab erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära;

LÄBIVAD TEEMAD:

kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - teema käsitlemisega suunatakse õpilast:

- 1) väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama; 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;

AINEALANE LÕIMING:

eesti keel - mõistete selgitamine.

inglise keel ja geograafia - kaardi ja legendi lugemine

ühiskonnaõpetus - võitlus õiguste eest, eesmärkide seadmine ja vahendite valimine, ühiskondlik vastasseis ja kompromissid

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Enesekontrolli test: [Kas rahvusriik või absolutistlik riik](#)

[Euroopa ajaloo maja õppematerjal 1848, 1989 ja 2011 revolutsioonide võrdlusest](#)

Kontroll ja hindamine

Arutluse kirjutamine: Kas Euroopa rahvaste liikumapanev jõud oli liberalism või rahvuslus?

Hindamiseks kasutada põhikooli arutluse [hindamisjuhendit](#)

5. Kolonialism ja imperialismi kujunemine

Õpitulemused

ÕPILANE:

- toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias;
- annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.
- analüüsib koloniaalvallutuste seost loodusressursside kasvava vajadusega;
- analüüsib rahvaarvu muutuste ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega 19. sajandi näitel;
- analüüsib imperialismi kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.

Mõisted, märksõnad: koloonia, koloniseerimine, kolonialism, impeerium, imperialism

Metoodilised soovitused

Õppematerjal: *Ajalooõpetus ja pildid. Liivimaa avastamise legend (võrdlus Ameerika avastamisega)*. [Video](#) ; [Tööleht](#)

Töö pildiga: Prantsusmaa toob Marokosse tsivilisatsiooni, rikkuse ja rahu (Ajakirja Petit Journal kaanepilt 1911). Arutlege või tehke märkmeid

National Geographic, artikkel [“Mis on kolonialism”](#)

Dilemmaküsimus:

Kas kolonialism on õigustud lääneliku tsivilisatsiooni, demokraatia ja inimõiguste leviku ja laiendamisega? Või Kas imperialismi kujunemine oli kolonialismi loomulik jätk? või

Kas Hollandi kuninga vabandus riigi koloniaalmineviku pärast on õigustatud? (vt ERR artiklid ⇒)

Rühmatöö meetod *probleemiaken* (soovitav on moodustada neli rühma, iga rühm täidab kõik probleemakna ruudud). Akna ruutudesse kirjutada ühe või mitme riigi näitel:

1. kolonialismi ajalugu ja põhjused
2. kolonistide tegevus asumaadel (konkreetsed näited eri piirkondadest)
3. põliselanike olukord
4. tulemused, tagajärjed, mõju

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained**ÜLDPÄDEVUSED:**

kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada seotust oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

väärtused ja kõlblus - taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

AINEALANE LÕIMING:

võõrkeeled - materjal koloniaalajaloost

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig, video [Kolonialism](#) ; Harri Tiido taustajutud: [Segased lood kolonialismi ja selle pärandiga](#) ; [Kolonialism tõi Hollandi monarhiale sisse miljard eurot](#) ; [Hollandi kuningas vabandas riigi orjapidamise mineviku pärast](#) ; Imeline Ajalugu, [artiklid kolonialismist](#)

Juhised ja harjutused Eesti Väitlusseltsi kodulehel, [Argumenteerimine](#)

Kontroll ja hindamine

Dilemmakiisimus: Kas kolonialism on õigustatud lääneliku tsivilisatsiooni, demokraatia ja inimõiguste leviku ja laiendamisega? või Kas imperialismi kujunemine oli kolonialismi loomulik jätk? või Kas Hollandi kuninga vabandus riigi koloniaalmineviku pärast on õigustatud?

Iga õpilane sõnastab järelduse kasutades argumenteerimist. Soovitav on järeldused kirjutada mõnes kooli kasutavas veebikeskkonnas.

Vt [RITA meetodid](#) lk 20

6. Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul

Õpitulemused

ÕPILANE:

- seostab Eesti omariikluse algust rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmustega;
- nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi;
- nimetab Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikuid ja selgitab nende panust.
- seostab eestlaste perekonnanimede saamist pärisorjuse kaotamisega, toob näiteid perekonnanimede saamislugudest;
- toob näiteid estofiilide tegevusest ja panusest eesti kultuurilukku;
- toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos;
- toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;
- toob näiteid Kalevipoja tegelaskuju tähenduse muutumise kohta ajaloos.
- toob näiteid Eestist pärit, Eestis õppinud või tegutsenud baltisaksa haritlaste tegevuse rahvusvahelisest mõjust (Karl Ernst von Baer, Fabian Gottlieb Benjamin von Bellingshausen, August von Kozebue, Adam Johann von Krusenstern, Eduard von Toll, Friedrich Georg Wilhelm von Struve, Ferdinand von Wrangel jt);

- teadvustab baltisakslaste rolli eesti (ja läti) kultuuri ja ühiskonnaelu arengus;

Mõisted, märksõnad: reformid, tagurlus, dekabristid, õigeusk, isevalitsus, slavofiil, venestamine, baltisakslane, estoofiil

Metoodilised soovitused

Loeng slaidide põhjal, [Venemaa 19. sajandil](#) (15 minutit)

Töö tekstiga püramiidskeemi meetodil:

1. ehk baastasand: faktide, näidete ja tunnusjoonte nimetamine
2. baastasandi info kategoriseerimine
3. üldistav lühikokkuvõte kahe esimese tasandi põhjal
4. teema või pealkiri

[Vene võimu aeg Eestis 19. sajandil ja 20. sajandi alguses](#)

Iga alateema kohta koostab üks rühm püramiidskeemi ja teeb selle põhjal ettekande. Püramiidskeemid (või fotod neist) laaditakse kõigile kättesaadavasse õpikeskkonda.

[Näitus “Pärisrahvast priirahvaks” koos ülesannetega](#)

[Psühhodraama meetodid.](#)

Kuidas eestlased said endale perenimed (lk 140-143)

Töö dokumendiga: [1905. aasta lendleht](#)

Eestist pärit ja rahvusvahelise mõjuga baltisakslaste teemal memoriini tüüpi mängu koostamine ja mängimine: [Tähelepanuväärseid baltisakslasi](#)

Ekskursioon või giidituur kodukohas 19. sajandi kultuuripärandi teemadel.

Vt. [Eesti kultuurilooline õppematerjal](#)

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

sotsiaalne ja kodanikupädevus – suudab toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ja Eesti riiklikku iseseisvust; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme;

LÄBIVAD TEEMAD:

kultuuriline identiteet - õpilasel aidatakse mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi süvendada teadmisi, omandada kogemusi, kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.

AINEALANE LÕIMING:

geograafia - esitluse käigus ajalookaardil toimuva jälgimine

eesti keel ja kirjandus - baltisaksa estofiilide ja ärkamisaja tegelaste panus Eesti kultuurilukku, eestlaste perekonnanimede saamisluugu

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitus

[Eesti \(täielik ja kontrollitud\) ajalugu 4. ja 5.osa](#) ; [Rahvuslik ärkamisaeg](#) ;

Äratajad. Ärkamisaeg Eestis: [tööleht](#) ja [video](#) ; Vikerraadio. Eesti lugu. [Baltisakslased Eestis ja Lätis.](#) ; Artikkel: [Baltisakslased tõrkusid Eesti rahvusriigi idee vastu.](#) ; [tähelepanuväärsed baltisakslased](#) ; [Baltisaksa Kultuuri Selts](#) ; Kalevipoja tegelaskuju tähenduse muutumine kultuuri- ja ajaloos: [tööleht](#) ja [video](#) ; Revolutsionäärid: 1905 [tööleht](#) ja [video](#)

UNESCO pärandnimekiri: [Struve geodeetiline kaar ja laulupidude traditsioon](#)

Kontroll ja hindamine

Õpilane nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi.

Seostab Eesti ajaloo sündmusi Euroopa ja Venemaa ajalooga. Nimetab rahvusvahelise mõjuga baltisakslasi, 19. sajandi eesti soost haritlasi, ärkamisaja tegelasi ja omariiklusele kaasa aidanud isikuid, toob näiteid nende tegevusest ja mõjust Eesti kultuuri- ja poliitikaalus.

7. Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine

Teema olulisus: 1914. aastal alanud Esimene maailmasõda tõi kaasa muutused, mis avaldasid suurt mõju ühiskonnaelu erinevatele valdkondadele: lagunesid impeeriumid, tõusid esile rahvusriigid, toimus märgatav areng sõjapidamises, teaduses, kultuuris jt ühiskonnaelu valdkondades. Eesti jaoks tipnesid Esimese maailmasõja aegsed sündmused omariikluse väljakuulutamise ja kättevõitmisega Vabadussõjas. Esimene maailmasõda näitas, et suured impeeriumid (Saksa, Venemaa, Austria-Ungari) lootsid sõjalise jõu abil lahendada oma probleemid, kuid varisesid lõpptulemusena kokku. Nendes riikides puhkesid rahutused, Venemaal vallandus revolutsioon. Õpilased õpivad erinevate allikate ja kaardi abil nägema ja sõnastama põhjus-tagajärg seoseid, arutlevad ajaloosündmuste ja nähtuste üle, kasutades fakte ja mõisteid konteksti sobivalt. Õpilased selgitavad õpitegevuse tulemusena, kuidas muutused maailmas avaldasid mõju Eestile ja tema kodukohale.

Õpitulemused

ÕPILANE:

- analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi ning Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;
- nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms.;
- kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju;
- nimetab Esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi;
- seostab Eesti omariikluse kujunemist rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid);

Mõisted, märksõnad: Antant, Kolmikliit, Keskriigid, atentaat, läänerinne, idarinne, manööversõda, positsioonisõda, Compiègne'i vaherahu, veebruari- ja oktoobrirevolutsioon Venemaal, Lenin, kommunistid, Nõukogude Venemaa, iseseisvusmanifest, 23.-24.02.1918

Metoodilised soovitused

Töö kaardiga: ajalookaardi abil sõjaliste blokkide nimetamine, kontuurkaardile kandmine, sõja käigu kohta informatsiooni hankimine sõnastamine

Töö [allikatega](#):

Esimese maailmasõja tehnilised uuendused: tank, tsepeliin, mürkgaasid, lennuk. Kuidas mõjutas sõjapidamist tehnilised uuendused? Leida tehniliste uuenduste kohta infot internetist.

Manööversõja ja positsioonisõja võrdlemine.

TTS meetod (aktiivne tekstiga töö). Võib paljundada teksti ja jagada osadeks paarilistele või rühmaliikmetele. [Tekst](#)

Õppekäik: Esimeses maailmasõjas ja Vabadussõjas langenutele Risti kiriku juurde püstitatud mälestusmärgi külastamine

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

ÜLDPÄDEVUSED:

õpipädevus - leiab ja sõnastab infot erinevate allikate ja ajaloolise kaardi abil.

LÄBIVAD TEEMAD:

tehnoloogia ja innovatsioon - tehnoloogia areng sõja ajal (uuendused sõjapidamises)

teabekeskond - analüüsides Esimese maailmasõja eelseid allikaid, propagandapilte, õpilane õpib nägema propaganda mõju ühiskonnas valitsevatele hoiakutele ja inimese otsustele.

AINEALANE LÕIMING:

kirjandus - raamatud ja filmid, mis kajastavad Esimese maailmasõja sündmusi, nt Erich Maria Remarque “Läänerindel muutusteta” (“kadunud põlvkond”)

geograafia - kaardilt info hankimine, kontuurkaardi täitmine.

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

[Eesti \(täielik ja kontrollitud\) ajalugu 6.osa](#) ; esitlus [Esimene maailmasõda](#) ;

Ajalugu viie minutiga: [Esimene maailmasõja algus](#) ; [Revolutsioonid Venemaal](#) ; [Lenin](#) ;

Kristo Siig. 8. klassi ajaloo kursus: [Esimene maailmasõda](#) ; Dokumentaalne telelavastus (ERR)

[“Oma maapäev”](#) ; Patrioodid. Eesti Vabadussõda: [tööleht](#) ; Film [“Nimed marmortahvlil”](#) ;

Lõike seriaalist [“Tuulepealne maa”](#) osadest 1.-4. ; [Hispaania gripp](#) ; [Tsepeliin](#)

Kontroll ja hindamine

Töö kaardiga: ajalookaardi abil sõjaliste blokkide nimetamine, kontuurkaardile kandmine, sõja käigu, rinnete, lahingute kohta informatsiooni sõnastamine.

Faktipüramiid Esimese maailmasõja kohta

Arutlus Esimese maailmasõja teemal. [Näide](#)

Laiendatud kava koostamine Eesti iseseisvumise kohta.

Allikatöö: töö [iseseisvusmanifestiga](#)

8. Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul

Õpitulemused

ÕPILANE:

- toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt) ja põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel, rahvastikuprotsessides jne
- toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta.

Mõisted, märksõnad: sisepõlemismootor, elekter, hõõglamp, röntgen, raudtee, raudbetoon, rahvastik, aspiriin, narkoos, süstal, pastöriseerimine, valmistoit, krinoliin, targeldamine, frakk, smoking, silinder, romantism, realism, historitsism, impressionism, postimpressionism, juugend

Metoodilised soovitused, sh diferentseerimise võimalused:

Artikli ja reklaami koostamine. [Teaduse ja tehnika areng uusajal.](#)

Rühmatöö või paaristöö. [Ühe minuti loengud 19. sajandi teadusest ja kultuurist.](#)

Esmalt arutatakse mõne minutiloengu põhjal, milline on hea minutiloeng (pealkiri, hüpotees, loengu tekst, intonatsioon, katteplaanid, kokkuvõte)

Seejärel kogutakse infot ja kirjutatakse tekst, mõeldakse läbi katteplaanid, küsimused jms.

Lõimingu võimalused: üldpädevused, läbivad teemad, teised õppeained

LÄBIVAD TEEMAD:

tervis ja ohutus - tähelepanu pööratakse tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õpilane õpib analüüsima erinevate (isiklike, sotsiaalmajanduslike, kultuuriliste ja keskkonna jt) tegurite mõju tervisele ja turvalisusele ja seadma tervise ja ohutusega seotud eesmärged ning analüüsima nende saavutamist.

AINEALANE LÕIMING:

bioloogia mõisted ja teemad: nakkushaigused, bakterid ja viirused, veregrupp, rasestumine ja rasestumisvastased vahendid, toitumine jms

geograafia - rahvastikuprotsessid 19. sajandil

keemia - ravimid ja narkoos

füüsika - sisepõlemismootor, elektrienergia, elektrimootor, hõõglamp, röntgen

Õppematerjali viited; õppekeskkonna laiendamise soovitused

Kristo Siig, video: [Teaduse ja tehnoloogia areng 19. sajandil](#) ; Raamat “1001 leiutist, mis muutsid maailma” (2010); [Linnastumine ja toitumine](#) ; Õppematerjal: [Ajastu, stiil ja mood](#) lk 12-14

Kontroll ja hindamine.

Teadmiste kontrolliks ja/või kordamiseks sobib *viktoriin, Kahoot!, miljonimäng* vms, mille õpilased ise koostavad. Küsimustes peaks olema kasutatud kõigi õpilaste või rühmade töid.

Soovi korral võib õpetaja koostada ka *valikvastustega veebitesti*.

Põhjaliku (*mälu*)mängu koostamine võib olla ühe või paari õpilase *loovtöö teema*.

Kunstiajaloo projekt – õpilased teevad koopia tuntud 19. ja 20.sajandi kunstniku tööst, mille kohta otsib ka infot. Töödest koostatakse näitus.